

AMNESTY INTERNATIONAL

20

Výročná správa Amnesty International Slovensko za rok 2021

21

Namiesto toho, aby štáty riešili hlboko zakorenené sociálno-ekonomické nerovnosti a zabezpečili tak spravodlivú obnovu po pandémie COVID-19, v roku 2021 sústavne útočili na ľudské práva a ich obranu. v mnohých krajinách sveta zaplatili najvyššiu cenu za vedomé politické rozhodnutia niekoľkých privilegovaných osôb práve ľudia, ktorí boli už predtým vytláčaní na okraj spoločnosti. Došlo k masovému porušovaniu práva na zdravie a život: milióny ľudí boli nútené zápasit' o napĺňanie svojich existenčných potrieb, mnohí prišli o bývanie, deti vypadli zo vzdelávacieho systému, prehĺbila a rozšírila sa chudoba. Svet nedokázal účinne zareagovať na situáciu pandémie, ktorá si vyžadovala globálnu odpoveď.

V roku 2021 vypukli alebo pretrvávali ozbrojené konflikty. v príliš malom množstve prípadov sme videli potrebnú medzinárodnú reakciu, v príliš malom množstve prípadov bola dosiahnutá spravodlivosť a vyvodená zodpovednosť voči páchatelom. Namiesto toho sa konflikty rozširovali a ich dôsledky sa časom ešte zhoršovali. Zvyšoval sa počet zapojených strán aj ich rôznorodosť. Otvorili sa nové oblasti konfliktov. Testovali sa nové zbrane. Došlo k väčšiemu počtu úmrtí a zranení. Ľudský život stratil na cene. Došlo ku krajnému ohrozeniu celosvetovej stability.

Globálne trendy na potláčanie nezávislých a kritických hlasov nabrali v roku 2021 na obrátkach. Vlády v rámci nich nasadzovali čoraz širšiu škálu nástrojov a taktík. Obrancovia a obrankyne ľudských práv, mimovládne organizácie, médiá, ako aj predstavitelia a predstaviiteľky politickej opozície, sa stávali terčom nezákonného zadržiavania, núteného zmiznutia a mučenia.

Spoločnosti z oblasti sociálnych médií si dovolili šíriť škodlivé dezinformácie o pandémii prostredníctvom svojich lukratívnych algoritmov. Uprednostnili senzácie a diskrimináciu pred pravdou. Vzhľadom na rozsah ich zisku z týchto dezinformácií a ich vplyv na životy miliónov ľudí sa tieto spoločnosti musia zodpovedať z toho, čo spôsobili.

Citeľný a vytrvalý odpor ľudových hnutí na celom svete je dnes svetlom nádeje. Nebojácne hnutia mobilizujú svetovú verejnosť, aby sa zasadzovala za spravodlivejší svet. Keď vlády nebudú pri obnove prihliadať na spravodlivosť – ak platí, že majú v úmysle znovu vybudovať, čo bolo zničené – potom nám neostáva veľa možností. Musíme bojovať proti každému ich pokusu umlčať naše hlasy. Musíme budovať a účinne využívať globálnu solidaritu, aj keď naši vedúci predstavitelia a predstaviiteľky nechcú.

Prejdem však k Európe. Priateľské stanovisko väčšiny európskych krajín k Ukrajinám a Ukrajincom, ktoré dnes pozorujeme, je v ostrom protiklade s celkovým trendom európskej migračnej a azylovej politiky. k nim v roku 2021 naďalej patrilo posilňovanie obrany mnohých hraníc, násilné vytláčanie migrujúcich ľudí za hranice, všeobecná akceptácia smrti a mučenia na hraniciach ako odstrašujúceho prostriedku proti neregulárnej migrácii, a zároveň neustále sprísňovanie pravidiel na udeľovanie medzinárodnej ochrany ľuďom na úteku.

V Európe došlo v roku 2021 aj k nárastu rasizmu voči černochoch a černoškám, Rómom a Rómkam, moslimom a moslimkám, Židom a Židovkám. v niektorých krajinách sa objavil odpor voči hnutiu Black Lives Matter. Rakúsko a Francúzsko sprísnilo dohľad nad moslimskými komunitami, vykonávali razie v mešitách a zrušili niektoré moslimské organizácie, pričom sa odvolávali na potrebu zakročiť proti terorizmu a radikalizácii. Rómske komunity, dlhodobo podrobené nadmernej policajnej kontrole a s nedostatočným prístupom k vzdelávaniu, čelili počas pandémie ďalšiemu sociálnemu vylúčeniu a izolácii.

Ľudskoprávna situácia žien v Európe sa vo viacerých aspektoch zhoršila, a to nielen v dôsledku negatívneho vplyvu pandémie na sociálne a ekonomické práva žien či vlny konzervativizmu, ktorá sa prehnala cez Strednú Áziu po tom, ako v Afganistane prevzal moc Taliban. Najvýraznejšie zhoršenie politík nastalo v Poľsku, kde vstúpil do platnosti takmer úplný zákaz interrupcií,

a v Turecku, ktoré odstúpilo od zásadného Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor)

Na Slovensku bola situácia v mnohých ohľadoch vážna, v tejto správe nájdete viaceré oblasti, ku ktorým sa Amnesty International stavala kriticky. Dovoľte mi však vyzdvihnúť na záver tohto úvodu jednu tému – dôležitosť súhlasu pri sexuálnych aktivitách. V roku 2021 sme začali s kampaňou Hovorme o súhlase, ktorá je založená na jednoduchom fakte: sex, ku ktorému došlo bez súhlasu zúčastnených, je znásilnením. Slovensko veľmi potrebuje novú definíciu znásilnenia, ktorá bude práve na súhlase založená. Verím, že v roku 2022 sa to aj vďaka nášmu a vášmu nasadeniu podarí.

Amnesty International je 10-miliónové medzinárodné hnutie, ktoré bojuje za dodržiavanie ľudských práv na celom svete. Veríme v lepší svet, v ktorom sú ľudské práva všetkých ľudí rešpektované a garantované. Preto vedíme kampane, organizujeme verejné podujatia, zastávame sa obetí bezpráva a usilujeme sa o dosiahnutie systémových zmien na úrovni štátov a medzinárodného spoločenstva.

Naše úsilie neskončí, kým nebude prepustený posledný väzeň a väzenkyňa svedomia a kým nebude v plnej miere naplnená Všeobecná deklarácia ľudských práv.

Financujú nás bežní ľudia, naši členovia a členky, podporovatelia a podporovateľky. Vďaka ich podpore sme nezávislí od vlád, politických strán, náboženských skupín a ideológií. Neprijímame finančnú podporu od vlád a uplatňujeme prísne pravidlá na prijímanie darov. Táto nezávislosť nám umožňuje zostať nestrannými pri získavaní údajov o porušovaní ľudských práv už viac ako 55 rokov. Amnesty International Slovensko založilo niekoľko aktivistiek a aktivistov v roku 1994 a okamžite sa zapojila do obrany ľudských práv vo svete aj na Slovensku.

Amnesty International Slovensko sa riadi pravidlami transparentnosti, zodpovednosti a efektívnosti, ku ktorým sa zaviazali občianske organizácie v Charte zodpovednosti (INGO Accountability Charter).



Vznikli sme v roku 1994 ako hnutie aktivistov a aktivistiek, ale aj profesionálov a profesionálok snažiacich sa naplniť posolstvo Všeobecnej deklarácie ľudských práv všade a pre všetkých ľudí na svete. Formálne fungujeme ako občianske združenie a v rámci celosvetovej Amnesty sme tzv. „štruktúrou“ resp. pobočkou na Slovensku. Cieľom Amnesty Slovensko je vykonávať v súlade s mandátom Amnesty International aktivity v prospech obrany ľudských práv na Slovensku a vo svete, a zároveň zvyšovať povedomie o ľudských právach, hnutí a možnostiach zapojenia sa do jeho aktivít.

Dnes na Slovensku monitorujeme stav ľudských práv a informujeme o tom verejnosť, venujeme sa vzdelávaniu k ľudským právam, organizujeme aktivistické akcie, zapájame verejnosť a úrady do ochrany ľudských práv, bojujeme za systémové zmeny v prospech ľudských práv pre všetkých ľudí bez rozdielu.

Ľudia v Amnesty International Slovensko v roku 2021

Správna rada: Martin Posch,
Zuzana Szabóová,
Marta Šimečková,
Kristína Kironská,
Radoslav Paulech

Kontrolný výbor: Milena Suchá,
Soňa Beňová

Kancelária:

Rado Sloboda, Tatiana Reháková,
Martin Sýkora, Daniela Mužíková,
Elena Teplanová, Kristína Országhová,
Alexandra Demetrianová,
Olívia Strelková, Nikoleta Kuglerová,
Niko Nagy, Tereza Pašková,
Monika Budaiová, Tara Ružbašanová,
Natália Šmídová (zamestnankyňa,
zamestnanci, dlhodobí spolupracovníci
a spolupracovníčky) a ďalší.



Rok kampaní

Každý rok pracuje Amnesty International Slovensko na rozličných ľudskoprávných problémoch a výzvach na Slovensku a vo svete. Naším úsilím je monitorovať a odhaľovať porušovanie ľudských práv, presadzovať spravodlivosť pre ľudí, ktorí sú diskriminovaní či vystavení útlaku alebo násiliu, ale aj iniciovať pozitívne systematické zmeny v legislatíve či praxi štátov a ďalších zásadných aktérov, ako sú napríklad súkromné spoločnosti.

V roku 2021 sme sa venovali globálnej pandémie a problémom, ktoré priniesla pre ľudské práva, a tiež prípadom porušovania ľudských práv v mnohých krajinách sveta. Veľkú pozornosť sme venovali napríklad Poľsku a Maďarsku, ale aj Číne, Rusku, USA, Bielorusku, Kazachstanu, Izraelu, Iránu, Saudskej Arábii. Okrem toho sme prinášali informácie o závažných

témach, akou je klimatická kríza a jej katastrofálne následky na životy ľudí, o sledovacom programe Pegasus či ľudskoprávnej kríze na poľsko-bieloruských hraniciach, ale to zďaleka nie je celý zoznam.

Hovorme o súhlase

Našou ústrednou témou v roku 2021 bola kampaň Hovorme o súhlase, ktorej cieľom je podporiť zmenu právnej definície znásilnenia a posilniť verejnú diskusiu o súhlase v sexuálnych vzťahoch. Celý rok sme viedli komunikačnú, advokačnú, aktivistickú a osvetovú kampaň, ktorej cieľom bolo zvyšovať povedomie o škodlivých mýtoch a stereotypoch, zmeniť zastaralé zákony o znásilnení a sexuálnom násilí a pomôcť ľuďom, ktorí prežili znásilnenie alebo sexuálne násilie. Kampaň Hovorme o súhlase je založená na jednoduchom fakte – sex, ku ktorému došlo bez súhlasu



zúčastnených, je znásilnením. Aj vtedy, keď bola znásilnená osoba pod vplyvom alkoholu či iných látok, dobrovoľne išla s niekým domov alebo jej oblečenie odhaľovalo viac pokožky ako oblečenie iných ľudí; aj vtedy, ak nevyslovila jasné „nie“ alebo sa nebránila, stále ide o znásilnenie.

Znásilnenie nestačí definovať prítomnosťou násilia, vyhrážok alebo kriku o pomoc, určujúca je absencia súhlasu so sexuálnymi aktivitami. Podľa online prieskumu, ktorý pre Amnesty Slovensko vypracovala agentúra Focus, vníma sex bez súhlasu ako znásilnenie aj slovenská verejnosť. Až 93 % ľudí na Slovensku považuje sex bez súhlasu za znásilnenie.

Taktiež sme rokovali s Ministerstvom spravodlivosti SR o zmenách v legislatíve Slovenskej republiky. Podľa zákona 300/2005 Z. z. – Trestný zákon § 199

ods. 1 sa v slovenskom právnom poriadku znásilnenie definuje takto: „Kto násilím alebo hrozbou bezprostredného násilia donúti ženu k súložiu alebo kto na taký čin zneužije jej bezbrannosť, potrestá sa odňatím slobody na päť rokov až desať rokov.“ Táto právna definícia nespomína súhlas, vôľu, spôsobilosť udeliť súhlas, ani psychologický nátlak. Znásilnenie nedefinuje prítomnosť násilia alebo vyhrážok, ale absencia súhlasu. S Ministerstvom spravodlivosti SR sa nám počas rokovaní úspešne podarilo nájsť zhodu na nutnosti zmien definície znásilnenia, ktorá by mala byť založená na súhlase. Ku koncu roka 2021 stále prebiehali rokovania o podobe návrhu, ktorý by sa v roku 2022 mal dostať do NR SR.



V prípade jeho schválenia by sa Slovensko zaradilo k ďalším 13 európskym krajinám, ktoré opustili zastaralé definície znásilnenia. V aktivitách na podporu dôležitosti súhlasu a zmenu legislatívnej definície znásilnenia budeme pokračovať aj v roku 2022.

Viac o kampani *Hovorme o súhlase* nájdete na www.amnesty.sk/hovorme-o-suhlase/.

Pripravili sme aj krátky e-learningový kurz v slovenskom jazyku „Násilie páchané na ženách: Aká je úloha súhlasu“, ktorý je dostupný na www.eduworkout.org/svk/projects/3.

Vďaka kurzu porozumiete súvislosti medzi znásilnením a právom na ochranu pred mučením či iným neľudským zaobchádzaním.

Kurz zároveň zrozumiteľnou cestou vysvetľuje, prečo je absencia súhlasu kľúčovým prvkom pri definovaní prípadov súvisiacich so znásilnením



Individuálne prípady

Veľkú pozornosť sme venovali individuálnym prípadom z celého sveta, v ktorých sme upozorňovali na porušovanie ľudských práv rozličných obrancových a obrancov ľudských práv. Tisíce ľudí zo Slovenska napísali list, zapojili sa aktivisticky či podpísali petíciu za dodržiavanie ľudských práv jednotlivcov, jednotlivkyň či komunít, ktoré bojujú proti útlaku, za ľudské práva či klimatickú spravodlivosť, ale aj za prepustenie nespravodlivo väznených. V roku 2020 sme otvorili viac ako 24 prípadov na našom portáli prípady.amnesty.sk, ktoré podporilo viac ako 15 000 ľudí zo Slovenska. Zaznamenali sme viacero úspechov. Napríklad prepustenie burundského obrancu ľudských práv Germaina Rukukiho z väzenia, v ktorom bol na základe množstva vymyslených obvinení. Mnoho ďalších úspechov nájdete na našej internetovej stránke alebo sociálnych sieťach.

Opatrovateľky v Rakúsku žiadajú svoje práva, sú medzi nimi aj ženy zo Slovenska

Náš výskum odhalil vykorisťovanie opatrovateľiek, ktoré dochádzajú za prácou do Rakúska. Zistenia zahŕňajú šokujúco nízke mzdy, diskrimináciu či nadmerne dlhý pracovný čas, ktorý vedie niektoré opatrovateľky na pokraj kolapsu. Drvivá väčšina ľudí, ktorí pracujú v domácej starostlivosti o starších ľudí, sú ženy zo strednej a východnej Európy a často sa ocitajú v prieniku rôznych foriem diskriminácie

a zneužívania. Opatrovateľky sa nám zdôverili, že neférové mzdy, nedostatočné prestávky a chýbajúca náhrada príjmu počas práceneschopnosti boli ich dennou realitou už v minulosti, avšak s nástupom pandémie sa ich pracovné podmienky stali neznesiteľné.

Komplexná situácia opatrovateľiek v Rakúsku je krutým príkladom toho, ako neistá práca disproporčne zasahuje práve ženy, ktoré prichádzajú za prácou zo zahraničia. v celej Európe platí, že ženy, mladí ľudia, cudzinci a ľudia z etnických a náboženských menšín si pravdepodobnejšie než iní dokážu zohnať len prácu na čiastočný úväzok, krátkodobú prácu či prácu na základe zmlúv, v ktorých chýbajú zábezpeky ako primerane platená práceneschopnosť, materská či rodičovská dovolenka, platené štátne sviatky a ďalšie.

Stále viac ľudí v Európe pracuje v neistých podmienkach, a to platí aj pre sektor starostlivosti. Každý človek má právo na bezpečnosť v práci a spravodlivú odmenu. Vyzvali sme rakúske štátne orgány, aby rozšírili záruku minimálnej mzdy a ochranu pred predlžovaním pracovného času aj na tieto opatrovateľky. Zároveň sme ich vyzvali, aby posilnili kontroly inšpekcie práce a poskytovali poradenské služby i odškodnenie za diskrimináciu a zneužívanie v práci.

Zhodnotenie ľudských práv na Slovensku v rámci výročnej správy Amnesty International

Na Slovensku v rámci opatrení spojených s pandémiou COVID-19 úrady pokračovali v nariaďovaní povinných karantén pre neformálne rómske sídla.

Vyšetrovania v prípadoch nadmerného použitia sily proti Rómom a Rómkam naďalej vyvolávali obavy. Poslanci a poslankyne sa opakovane pokúsili prijať pozmeňujúce a dopĺňajúce návrhy, ktoré by obmedzili prístup k bezpečným a legálnym interrupciám. Počas roka dochádzalo k rozsiahlej diskriminácii Rómov a Rómkov zo strany slovenských úradov.

Diskriminácia Rómov a Rómkov

Právo na zdravie

Úrady naďalej zavádzali hromadné karantény v neformálnych rómskych sídlach, čo vyvolávalo obavy z neprimeranosti a nedostatku sociálno-ekonomickej podpory pre karantenizovaných ľudí. Regionálne úrady verejného zdravotníctva vo viacerých častiach Slovenska zaviedli povinnú karanténu v desiatkach neformálnych rómskych sídel na základe pozitívnych testov niekoľkých osôb žijúcich v lokalite. Karantény sídel prebiehali pod kontrolou polície. Dňa 23. februára vyjadrila Splnomocnenkyňa vlády pre rómske komunity znepokojenie nad rozsahom povinných karantén.

Úrady napriek tomu dostatočne neposudzovali, či sú tieto karantény primerané a nevyhnutné.

Ústavný súd v decembri vyhlásil zákon o povinnej karanténe za protiústavný z dôvodu nedostatočných limitov pri obmedzovaní ľudských práv. v priebehu celého roka sa objavovali obavy z nerovnakého prístupu Rómov a Rómkov k vakcínam proti COVID-19, čo malo za následok nízku zaočkovanosť v neformálnych rómskych sídlach.

Do konca augusta bolo proti COVID-19 zaočkovaných len 7 % obyvateľov týchto sídiel v porovnaní so 43 % zaočkovanosťou celkovej populácie. Predtým, ako v apríli vstúpila do platnosti novela zákona, nemali ľudia s nedoplatkami na zdravotnom poistení nárok na vakcináciu proti COVID-19, čo sa v neúmernej miere dotklo ľudí zo znevýhodneného sociálno-ekonomického prostredia vrátane Rómov a Rómkov.

Nadmerné a neopodstatnené použitie sily

Európsky súd pre ľudské práva v apríli rozhodol vo veci M. B. a ďalší vs. Slovensko, že Slovensko dostatočne nevyšetrilo obvinenia vo veci zlého zaobchádzania polície so šiestimi rómskymi chlapcami v policajnom aute po tom, ako ich v roku 2009 zatkli v Košiciach. Okresný súd v Košiciach ukončil v máji a júni

trestné stíhanie piatich zo šiestich Rómov, ktorí podali podnet v súvislosti s nespravodlivým zaobchádzaním počas policajného zásahu v Moldave nad Bodvou z roku 2013.

Polícia označila výpovede napadnutých Rómov a Rómky o nepravosti za krivé obvinenie. Okresný súd v decembri ukončil konanie aj proti šiestej obžalovanej. v júni sa vláda ospravedlnila za porušovanie ľudských práv počas policajného zásahu v Moldave nad Bodvou, no neposkytla napadnutým Rómom a Rómke odškodnenie.

Právo na vzdelanie

Mimovládna organizácia eduRoma v apríli zverejnila správu, v ktorej odhaduje, že až 70 % rómskych detí na Slovensku sa počas prvej vlny pandémie COVID-19 v roku 2020 nezúčastnilo diaľkového online vzdelávania. Jedným z kľúčových faktorov, prečo sa deti nemohli zapojiť do vzdelávania na diaľku, bolo nedostatočné a chýbajúce pripojenie na internet. Slovensko naďalej čelilo konaniam o porušení právnych predpisov, ktoré začala Európska komisia vo veci systematickej diskriminácie a segregácie rómskych detí vo vzdelávaní. Diskriminačné zaobchádzanie je v rozpore s legislatívou Európskej únie o rovnosti.

Nútené sterilizácie

Rómky, ktoré sa stali obeťami nezákonných sterilizácií, sa v júni stretli

s poslancami a poslankyňami Národnej rady Slovenskej republiky (NR SR), s požiadavkou, aby štát zabezpečil spravodlivosť a odškodnenie za ujmy, ktoré utrpeli. Verejná ochrankyňa práv a mimovládna organizácia Poradňa pre občianske a ľudské práva podporili ich výzvu na primerané odškodnenie. v novembri sa vláda oficiálne ospravedlnila za nezákonnú sterilizáciu tisícok rómskych žien. Účinný kompenzačný mechanizmus však stále nebol uvedený do praxe.

Rodovo podmienené násilie

Ani desať rokov po podpise Dohovoru o predchádzaní násiliu na ženách a domácomu násiliu a o boji proti nemu Slovensko nepristúpilo k jeho ratifikácii. Dáta liniek pomoci pre obe domáceho násilia a správa Inštitútu pre výskum práce a rodiny poukázali na nárast prípadov domáceho násilia počas pandémie COVID-19. v roku 2020 narástol v porovnaní s rokom 2019 počet volaní na linky dôvery o 49 %. V apríli 2021 predseda vlády vyčlenil 3 milióny eur pre centrá pre obe domáceho násilia, na zvýšenie financovania zariadení núdzového bývania.

Podľa reprezentatívneho prieskumu, ktorý v roku 2021 vykonala agentúra Focus považuje až 93 % ľudí na Slovensku sex bez súhlasu za znásilnenie a 91 % opýtaných si myslí, že sex bez súhlasu by mal byť považovaný za trestný čin. V rámci platnej slovenskej legislatívy je znásilnenie definované nasledovne „Kto násilím alebo hrozbou bezprostredného násilia donúti

ženu k súloži alebo kto na taký čin zneužije jej bezbrannosť, potrestá sa odňatím slobody na päť rokov až desať rokov.“ Táto právna definícia nespomína súhlas, vôľu, spôsobilosť udeliť súhlas, ani psychologický nátlak. Definícia taktiež prehliada skutočnosť, že trestný čin znásilnenia nezažívajú len ženy.

Sexuálne a reprodukčné práva

V júni a novembri poslanci a poslankyne NR SR hlasovali o prijatí pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhov, ktoré by obmedzili prístup k bezpečnej a legálnej interrupcii. Vo výskumnej správe organizácie Možnosť voľby „Skúsenosti žien s prístupom k interrupciám a antikoncepcii na Slovensku“ popisujú dopytované ženy prekážky v rámci prístupu k bezpečnej a legálnej interrupcii, a to najmä nedostatočnú dostupnosť informácií o možnostiach umelého prerušenia tehotenstva a zariadeniach, ktoré ho vykonávajú, finančné prekážky, povinné čakacie doby a poučenia, či prístup personálu poskytujúceho zdravotnícke služby spojené s výkonom interrupcie.

Správa tiež popisuje nedostatky v rovnom prístupe k antikoncepcii a vzťah medzi nedostupnosťou antikoncepcie a počtom neželaných tehotenstiev. Až 80 % žien by podľa výskumu uvítalo úhradu interrupcií poisťovňami. Väčšina žien v dotazníkovom prieskume nesúhlasila s nastavením súčasnej právnej úpravy interrupcií. Až 89 % respondentiek sa stotožnilo s možnosťou, aby si ženy mohli vybrať medzi

medikamentóznou a chirurgickou formou interrupcie; pričom interrupčnej tabletke by pred chirurgickou formou interrupcie dalo prednosť 77 % skúmaných žien. Návrh zákona, o ktorom sa v parlamente hlasovalo v novembri, bol za uplynulé dva roky 19. zákonodarnou iniciatívou so snahou obmedziť prístup k bezpečnej a legálnej interrupcii. Na prijatie návrhu zákona ako celku chýbal jeden poslanecký hlas.

Práva ľudí na úteku a ľudí so skúsenosťou s migráciou

V auguste Slovensko oznámilo, že prijme len 10 ľudí evakuovaných z Afganistanu. Vedúci predstavitelia vládnej koalície vyhlásili, že krajina nebude otvorená prijať „väčší počet“ utečencov. Slovensko stále neprispelo k vytvoreniu bezpečných ciest pre ľudí na úteku a počet udelených azylov na Slovensku je dlhodobo veľmi nízky. V roku 2021 bol azyl udelený v 29 prípadoch z celkových 370 žiadostí o azyl.

Slovenskí politici a političky sa pridali k naratívu o potrebe „ochrany európskych hraníc“ v súvislosti so situáciou ľudí na úteku, ktorí uviazli v lesoch na poľsko-bieloruskej hranici medzi silovými zložkami oboch krajín. Predtým, ako v apríli vstúpila do platnosti novela zákona, nemali cudzinci a cudzinky nárok na vakcináciu proti COVID-19.

Práva LGBTI+ ľudí

Právo na súkromný a rodinný život

Platný Zákon o rodine, ktorý definuje manželstvo ako zväzok muža a ženy a je v priamom rozpore s ochranou práva na súkromný a rodinný život, naďalej znemožňoval iným ako heterosexuálnym párom uzavrieť legálny zväzok a požívať práva, ktoré z manželského zväzku vyplývajú. V marci NR SR rokovala o legislatívnom návrhu, ktorého cieľom bolo ústavné „zadefinovanie rodičov výlučne ako páru ľudí opačného pohlavia“. V praxi by takáto zmena ústavy ohrozila rodiny, v ktorých sú deti vychovávané párami rovnakého pohlavia.

Cieľom návrhu bolo aj „zavedenie nemennosti pohlavia určeného pri narodení“, ktoré by porušilo práva intersexuálnych a transrodových ľudí na život v súlade so svojou rodovou identitou.

Zmena rodu a prepis mena transrodových osôb v úradných dokumentoch sa v praxi umožňovali, ale úradný prepis bol stále podmienený podstúpením sterilizácie, napriek tomu, že v slovenskej legislatíve neexistuje právny základ pre takúto požiadavku. Takáto prax je v rozpore s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a článkami 3 a 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach.

Klimatická kríza

Uhlíková neutralita a fosílna infraštruktúra

V marci vzala vláda Slovenskej republiky na vedomie výzvu iniciatívy Klíma ťa potrebuje, pod ktorú sa podpísalo viac ako 120 000 ľudí na Slovensku. Výzva od vlády požadovala uznanie klimatickej núdze a záväzok k prijatiu akčného plánu na dosiahnutie uhlíkovej neutrality výrazne pred rokom 2050. Vláda prijala uznesenie, v ktorom sa však nezaviazala splniť ani jednu z týchto dvoch kľúčových požiadaviek výzvy.

V apríli bol vydaný zámer na vybudovanie terminálu na skvapalnený zemný plyn (LNG) vo verejnom prístave Bratislava, s predpokladanou výstavbou v roku 2022. Terminál má byť podľa zámeru umiestnený na hlavnom toku Dunaja, v blízkosti centra mesta a neďaleko od rekreačnej zóny.

Proti výstavbe sa v rámci verejnej výzvy postavili viaceré organizácie a kolektívy, ako napríklad Priatelia Zeme, Znepokojené matky, Z lavíc do ulíc, Greenpeace a Bod obratu, ktoré varovali pred rozširovaním fosílnej infraštruktúry. Nová fosílna infraštruktúra je nezlučiteľná s cieľmi Parížskej dohody a uhlíkovou neutralitou.

Práva pracujúcich

Opatrovateľská starostlivosť v Rakúsku

V Rakúsku pracovalo viac ako 60-tisíc osôb so živnostenským oprávnením na poskytovanie 24-hodinovej opatrovateľskej starostlivosti. Sú to najmä ženy a väčšina z nich dochádzala za prácou zo susedných členských štátov EÚ – približne 27 600 z Rumunska a okolo 24-tisíc zo Slovenska. Opatrovateľky často pracujú v neistých a nespravodlivých podmienkach. Nemôžu si vyjednať výšku mzdy ani samy rozhodovať o svojich vlastných nákladoch (napríklad cestovných), pričom zarábajú menej ako je minimálna mzda. Slovenská vláda v roku 2021 nepodnikla dostatočné kroky na zabezpečenie práv opatrovateľiek a ľudí pracujúcich v iných pomáhajúcich profesiách na Slovensku či v zahraničí.

Pandémia a práva pracujúcich

V priebehu roka 2021 nedošlo k zavedeniu dostatočných opatrení proti diskriminácii a stigmatizácii ľudí pracujúcich v exponovaných povolaniach, ktorí sa stali terčom útokov časti verejnosti. Snahy o dosiahnutie spravodlivého platového ohodnotenia ľudí pracujúcich v zdravotníctve sa nestretli s dostatočnou pozornosťou úradov. Ľudia pracujúci v zdravotníctve, pomáhajúcich profesiách a pracujúci s nízkym príjmom naďalej pracovali v nevhodných podmienkach, bez zabezpečenia dostatočnej ochrany pred ochorením COVID-19 a s neadekvátnym platovým ohodnotením.

*Pre ďalšie informácie kontaktujte naše
kampaňové oddelenie na amnesty@amnesty.sk*



Vzdelávanie k ľudským právam

Vzdelávanie k ľudským právam zahŕňa rôznorodé vzdelávacie a osvetové aktivity Amnesty International, ktorými prispievame k napĺňaniu článku 26 Všeobecnej deklarácie ľudských práv: „Vzdelanie má smerovať k plnému rozvoju ľudskej osobnosti a k posilneniu úcty k ľudským právam a základným slobodám. Má pomáhať vzájomnému porozumeniu, znášanlivosti a priateľstvu medzi všetkými národmi a skupinami rasovými aj náboženskými, ako aj rozvoju činnosti Organizácie spojených národov pre zachovanie mieru.“

V roku 2021 sa do našich vzdelávacích aktivít zapojilo vyše 2000 ľudí po celom Slovensku. Vzhľadom na pokračujúcu globálnu pandémiu sme väčšinu našich vzdelávacích aktivít realizovali v podobe online interaktívnych workshopov, besied či živých knižníc.

Podobne ako v predchádzajúcom roku sme využívali rozličné e-learningové kurzy, ktoré sme distribuovali na základné a stredné školy, s ktorými spolupracujeme. Niektoré z kurzov sú k dispozícii aj pre širokú verejnosť a nájdete ich v slovenskom jazyku na globálnych vzdelávacích portáloch ako amnesty.academy.org a eduworkout.org/svk. Zorganizovali sme aj 10 webinárov (5 pre učiteľov a učiteľky, prevažne stredných škôl; 5 pre mladých ľudí) na témy ako sú ľudské práva LGBTI+ ľudí, Rómov a Rómok či dôležitosť súhlasu vo vzťahoch a pri sexuálnych aktivitách. Okrem toho sme ďalej rozvíjali plodnú spoluprácu s programom Školy za demokraciu (Centrum komunitného organizovania), v ktorom sme pracovali s vybranými triedami na 10 základných a stredných školách.

VZDELÁVANIE K ĽUDSKÝM PRÁVAM

Aj napriek pandémie sme priniesli do slovenských škôl mnoho hodín ľudskoprávneho vzdelávania.

© Amnesty International



Pri vzdelávaní sme taktiež spolupracovali so Spoločnosťou pre plánované rodičovstvo (vzdelávanie o súhlase) a Divadlom Pôtoň (projekt Psota na Slovensku), ale aj mnohými dobrovoľníkmi, dobrovoľníčkami, aktivistami a aktivistkami.

Vzdelávacie či osvetové aktivity sme v roku 2021 priniesli aj pre širokú verejnosť. na Instagrame sme publikovali 20 rozhovorov o právach žien a dievčat, ako aj ľudských právach Rómov a Rómok. Taktiež sme pripravili 21 verejných diskusií na rôzne ľudskoprávne témy, ktoré nájdete v podobe videozáznamov na našom Facebooku. Tieto rozhovory a diskusie si na našich sociálnych sieťach pozrelo viac ako 200 000 ľudí.

Mnohé z týchto vzdelávacích a osvetových aktivít sme realizovali v rámci projektu 100ka (stovka), ktorý realizujeme vďaka podpore Active Citizens Fund – Slovakia.

Na sklonku roka 2021 sme, ako každý rok, organizovali najväčšiu globálnu ľudskoprávnu akciu – Maratón písania listov. Každoročne sa doň zapoja desiatky slovenských škôl a stovky študentov a študentiek. Tento rok sa nám, napriek komplikáciám spojených s globálnou pandémiou, podarilo zaktivizovať viac ako 10 000 mladých ľudí, ktorí sa zapojili fyzicky alebo online napísaním listu, podpísaním petície či zorganizovaním podujatia na podporu obrancov a obrankýň ľudských práv. O Maratóne písania listov sa dočítate viac na maraton.amnesty.sk.

Pre ďalšie informácie kontaktujte naše oddelenie Vzdelávania k ľudským právam na hre@amnesty.sk

HOVORME

O SÚHLASE

SO ŠTUDENTKAMI
A ŠTUDENTMI
STREDNÝCH
ŠKÔL



#HOVORMEOSUHLASE

AMNESTY
INTERNATIONAL

Amnesty International je členská organizácia financovaná prevažne z príspevkov individuálnych darcov (90 % celkových príjmov). Aby si Amnesty International zachovala svoju nezávislosť, neprijíma na svoje kampane finančné prostriedky od vlád, s výnimkou projektov zameraných na vzdelávanie k ľudským právam.

Kedže sa Amnesty International pri svojej činnosti riadi princípmi transparentnosti a efektívnosti, vykonáva každoročne kontrolu zaobchádzania s financiami prostredníctvom nezávislého auditu. Audit účtovej závierky Amnesty International Slovensko zrealizovala v dňoch 7. – 9. marca 2022 audítorská spoločnosť DPF, spol. s r. o.

Audítorská spoločnosť vydala Správu nezávislého audítora k účtovnej závierke a Dodatok správy nezávislého audítora k Výročnej správe, ktoré sú na nahliadnutie v sídle Amnesty International Slovensko, alebo na našom webe www.amnesty.sk.

Výrok audítora

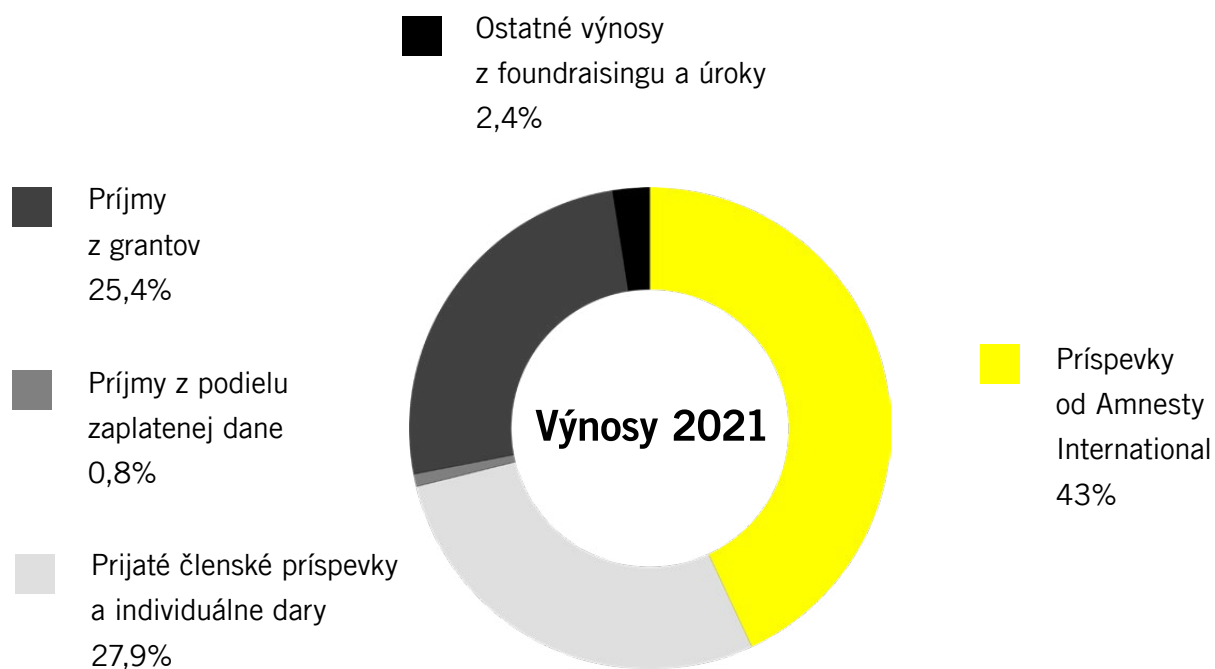
Audítorská spoločnosť DPF, spol. s r. o. so sídlom Černicová 6, 831 01 Bratislava, Licencia SKAU č. 140, vydala nepodmienený výrok audítora o tom, že účtovná uzávierka vo všetkých významných súvislostiach poskytuje pravdivý a verný obraz finančnej situácie občianskeho združenia Amnesty International Slovensko k 31. decembru 2021 a výsledku jeho hospodárenia za rok končiaci sa k uvedenému dátumu v súlade so zákonom o účtovníctve. Celá audítorská správa je k nahliadnutiu v sídle Amnesty International.

VÝNOSY	(v EUR)
1) Príspevky od Amnesty International	124254
2) Prijaté členské príspevky a individuálne dary	79992
3) Príjmy z podielu zaplatenej dane	2390
4) Príjmy z grantov	72871
5) Ostatné výnosy z fundraisingu služby a úroky	6900
Výnosy spolu	286407

NÁKLADY	(v EUR)
1) Výdavky na projekty	219657
2) Náklady na fundraising	58570
3) Služby a vybavenie kancelárie	18434
Náklady spolu	296661
Výsledok hospodárenia za rok 2021	-10253

POROVNANIE ROKOV (v EUR)	2017	2018	2019	2020	2021
Výnosy spolu	121176	176699	214346	242185,7	286407,4
z toho prijaté z AI	88000	88000	89674	102222	124254
Náklady spolu	115416	164489	221384	235969,5	296660,9
Výsledok hospodárenia	5760	12210	-7038	6216,2	-10253

Graf výnosov a nákladov Amnesty International Slovensko



Pridajte sa k Amnesty International Slovensko



Pridajte sa k nám a bojujte s nami za dodržiavanie ľudských práv

Ďakujeme všetkým členom a členkám, aktivistkám a aktivistom, dobrovoľníkom a dobrovoľníčkam, stážistom a stážistkám a podporovateľkám a podporovateľom, ktorí sa rozhodli podporiť činnosť Amnesty International Slovensko finančne alebo dobrovoľníckou činnosťou. Vaša podpora nám umožňuje naďalej pokračovať v práci v prospech ľudských práv.

Pridajte sa k nám a bojujte s nami za dodržiavanie ľudských práv. Ak sa rozhodnete podporiť nás finančným darom, môžete to urobiť na www.amnesty.sk/podporte-nas/ alebo nás kontaktujte na amnesty@amnesty.sk. Váš dar použijeme na výskum, vedenie kampaní a vzdelávanie k ľudským právam, a to v súlade s princípmi zodpovednosti, efektívnosti a transparentnosti.

